

causa, haud difficilem habent explicationem. Cum enim impulsus qui diversimode modificatus procedebat ex singulis corporis particulis et per quem corpus agebat in alia corpora, conservetur ille idem; manebit ergo resistentia et attractio eadem, in eadem extensione per spatium (secundum omnes easdem dimensiones), ex quibus duobus concipitur *quantitas*. Quantitas enim (externa et empirica) resultat ex eo, quod partes corporis sunt extra partes, et partes singulae per resistentiam tum se invicem tum alia corpora a suo loco excludunt; hinc desinente substantia corporis repugnat quidem, ut quantitas manens sit quantitas corporis, sed non repugnat quantitas resultans ex remanente resistentia, cuius partes sunt extra partes in spatio. (1) Ex hac ipsa ratione remanentis resistentiae et attractionis, quae prius promanabat ex singulis particulis corporis substantialis, manebit eadem *gravitas*, eadem sensibilis *densitas* vel *raritas*; ulterius eadem repercussio aëris ad gignendum *sonum*; eadem reflexio *lucis* et idem *color*; eadem retentio et nova susceptio et radiatio *calorici*. Manebunt inquam absque mutatione phaenomena omnia, quae in corporibus

(1) S. Thomas sibi obicit, si non manet substantia ut subiectam quantitatis et tamen dicitur manere quantitas, hanc videri quantitatem mathematicam, quam scilicet abstractione mentis concipimus praescindendo a materia *quanta*. Respondet, quantitatem mathematicam concipi praescindendo a materia sensibili, non tamen praescindendo a materia intelligibili, quia etiam in mathematica agitur de corpore non quidem in individuo sed in genere, de superficie, de cubo, de sphaera etc. Quantitatem vero remanentem in Eucharistia quodammodo ordine inverso se habere; nullum enim ibi corpus substantiale ne in genere quidem esse concipiendum ut *quantum*, sed contra manere qualitates sensibiles, et ideo non esse eam quantitatem mathematicam. S. Thom. 3. q. 77. a. 2. ad 4. (aliter in 4. d. 12. q. 1. a. 1. sol. 3.). Et 3. q. 77. a. 1. ad 4. ait s. Doctor: « post consecrationem accidentia quae remanent, habent compositionem partium quantitativarum. » Suarez disp. 56. sect. 1. loquens de quantitate remanente in Eucharistia, « quantitas, inquit, est unum ex sensibilibus communibus; unde evidenter percipimus manere aliquid extensum, habens molem, loco impenetrabile, et hoc vocamus *quantum*, consequenter habens quantitatem. » Haec bene intelliguntur in nostra explicatione, ubi concipimus quantitatem resultantem eo ipso, quod partes resistentiae quam iam satis descripsimus, sunt extra partes in spatio et consequenter constituunt aliquid extensum.

et ex corporibus sese manifestant; sive iam lucem, calorem, magnetismum etc. revoces ad quaedam distincta imponderabilia, sive explices per motum et undulationes aetheris progenitas ex actione corporis eiusque molecularum, in qua posteriori hypothese physica etiam melius erit nostrae explicationi specierum. Porro ex eadem remanente multipliciter modificata resistentia, quae prius promanabat ex substantia, consequetur eadem titillatio fibrarum ad sensum *gustus* et *odoratus*, quamvis de hoc ultimo forte dari possit alia commodior explicatio.

Interim patet, propositam explicationem nulli opinioni inter eas, quas veteres proposuerunt, melius congruere, quam sententiae s. Thomae et fere communi inter scholasticos, qui docent, quantitatem ut primam dispositionem materiae, per quam materia est *quanta* et divisibilis, substantiâ desinente manere immediate sine subiecto; accidentia vero reliqua seu qualitates inesse et fundari in quantitate, quae tamen et ipsae sunt sine subiecto ultimo eo ipso, quod quantitas in qua fundantur, est sine subiecto. S. Thom. 3. q. 77. a. 2; 4. dist. 12. q. 1. a. 1. sol. 3.

Superest explicanda secundum hypothesin propositam specierum corruptio. Corpora alia non solum eodem modo afficiuntur ab illis accidentibus sed etiam eodem modo in illa agent, ac si adhuc subsisteret substantia panis et vini; et eodem modo partes singulae illius resistentiae remanentis agent in se invicem. Unde eodem modo ac prius, quando substantia suberat, illa accidentia per actionem aliorum corporum et per actionem mutuaam poterunt aliter modificari ac immutari et proinde corrumpi ita, ut non sint amplius species panis et vini, quo posito desinunt esse species iuxta Christi institutionem *sacramentales*, h. e. signa praesentis corporis et sanguinis Domini, et consequenter desinit sub illis praesens esse corpus et sanguis Domini. Tum vero species, quas mutatas constat perdurare, vel dicuntur conservari sine subiecto per continuum miraculum, quod undequaque est saltem improbabile; vel substantia connaturalis speciebus ita mutatis iuxta earum exigentiam producit, quod videtur esse omnino dicendum (vide th. XIV. Schol.).

Porro ex hac corporum actione in species et partium in

se invicem, quae fit secundum easdem physicas leges ut prius, quando suberat panis et vini substantia, intelligitur, secundum eas ipsas leges posse separari moleculas quasdam minimas e. g. per evaporationem ex speciebus vini. Illae autem minimae sic separatae moleculae non sunt amplius species sacramentales panis vel vini, atque ideo de illis eodem modo sentiendum est, ut diximus de speciebus corruptis. Hinc patet, quomodo species afficiant odoratum, si odor excitetur per huiusmodi minimas moleculas ex corporibus separatas.

Ceterum, ut iam monui, non defendimus haec omnia tamquam veram explicationem accidentium *quomodo sint*; sed proponimus aliquam hypothesim possibilem, qua declaratur, *quomodo esse possint*. Veritas theologica physicae realitatis specierum ab hac aut quavis alia speciali explicatione philosophica modi non pendet; gratulabimur ergo ei, qui modum aptiorem et probabiliorem nos docuerit, dummodo reipsa sit integrae veritatis theologicae explicatio, non autem eius detorsio in sensum alienum et christianae antiquitati inauditum. Neque enim possumus consentire, ut quaestio certo theologica de realitate physica specierum sacramentalium, quam ex auctoritate et consensione amplissima demonstravimus, habeatur velut mere philosophica, et sepositis argumentis theologicis subordinetur systemati philosophico, quod in se videri poterit admodum probabile sed certe rationi non est evidens, et quatenus veritati theologicae repugnet, demonstratur esse falsum.

CAPUT III.

DE SS. SACRAMENTI FRUCTU.

THESIS XVII.

Effectus sacramenti est nutritio animarum per charitatis perfectionem.

« Effectus huius ss. sacramenti est supernaturalis vitae animae perfectio et conservatio per unionem cum Christo omnium gratiarum fonte, non autem per se effectus est supernaturalis vitae inchoatio per remissionem peccati. »

I. Effectum proprium huius sacramenti in nobis ipse Christus Dominus declarat (Io. VI. 48. sqq.), ut habeamus vitam, ut vita in nobis conservetur. Specialis et proprius modus communicationis et conservationis vitae est, quod ipse auctor et fons vitae nobis fit verus cibus et verus potus reficiens ac nutriens. Hoc ipso autem fit, ut maneamus in ipso et ipse in nobis, idque formaliter communicando nobis vitam supernaturalem iugiter perseverantem, ut sicut a Patre in ipsum vita communicatur, ita ab ipso tamquam fonte ac principio vita in nos derivetur.

Sicut per sacramentum corporis et sanguinis Christi perficitur unio cum Christo, ita hoc ipso arctius uniuntur membra inter se sub eodem uno capite, a quo est unitatis principium et gratiarum omnium subministratio (1. Cor. X. 17. cf. Eph. IV. 15. 16.).

Porro unio cum Christo in hoc sacramento consideranda est dupliciter; primum quidem ipsa unio sacramentalis. Quoniam naturae sumus non mere spiritualis sed compositae, Deus visibilibus sacramentis nos sanctificat. Sicut in sacramentis aliis elementa sensibilia elevata ad ordinem sanctificantem nobis secundum partem sensibilem nostrae naturae